

References:

1. Kyverjalg A. A. Metody issledovanija v professional'noj pedagogike. Tallinn : Valgus, 1980. 334 s.
2. Sherudylo A. V. Eksperymentalna perevirka protsesu formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv do vykorystannia innovatsiinykh tekhnolohii u dytiachykh zakladakh ozdorovlennia ta vidpochynku. Naukovi zapysky. Seria: Pedagogichni nauky. – Kirovohrad : RVV KDPU im. V. Vynnychenka. 2016. S. 226–231.
3. Khliebnykova T. M. Diahnostyka profesiinoi kompetentnosti vchytelia. Upravlinnia shkoloiu : naukovo-metodychnyi zhurnal. 2006. № 19–21. S. 37–39.

Шерудило А. В. Динамика формирования готовности будущих учителей к использованию инновационных технологий в детских учреждениях оздоровления и отдыха

В статье представлен анализ результатов системы экспериментальной работы по проверке эффективности обоснованных педагогических условий формирования готовности будущих учителей к использованию инновационных технологий в детских заведениях оздоровления и отдыха. Обосновано содержание, технологию и механизмы организации экспериментального исследования. Проведен анализ разработанных научных основ на соответствующих этапах подготовки. Проанализирована динамика количественных и качественных показателей сформированности готовности будущих учителей к использованию инновационных технологий в детских заведениях оздоровления и отдыха. Описаны методы математической статистики, которые применялись для определения достоверности результатов исследования; доказана эффективность обоснованных педагогических условий и методики формирования готовности будущих учителей к использованию инновационных технологий в детских заведениях оздоровления и отдыха.

Ключевые слова: педагогический эксперимент, педагогические условия, будущие учителя, готовность, инновационные технологии, детские учреждения оздоровления и отдыха.

Sherudylo A. V. Dynamics of future teachers' readiness forming for the use of innovative technologies in children's health improving and rest institutions

The article presents the analysis of the results of the experimental work system on the verification of the effectiveness of reasonable pedagogical conditions of future teachers' readiness forming for the use of innovative technologies in children's health improving and rest institutions. The content, technology and mechanisms of experimental research organization are substantiated. The analysis of the developed scientific bases at the corresponding stages of training is conducted. The dynamics of quantitative and qualitative indicators of future teachers' readiness forming for the use of innovative technologies in children's health improving and rest institutions is analyzed. Methods of mathematical statistics are described, which were used to determine the reliability of the results of the research; the effectiveness of informed pedagogical conditions and methods of future teachers' readiness forming for the use of innovative technologies in children's health improving and rest institutions is proved.

Key words: pedagogical experiment, pedagogical conditions, future teachers, readiness, innovative technologies, children's health improving and rest institutions.

УДК 373.03:613

Шлєіна Л. І.

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ
ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ**

У статті зазначається, що гендерна культура студентів становить суб'єктивно зумовлену систему цінностей, гендерних знань, ставеворольових норм поведінки, що сприяють реалізації здібностей студентів різної статі як рівних соціальних істот, формують гендерні якості особистості шляхом реалізації таких організаційно-педагогічних умов, як розвиток гендерної компетентності викладача; забезпечення гендерно-сензитивного середовища; педагогічної підтримки гендерної індивідуальності молоді; організацію гендерної просвіти студентів у навчально-виховній діяльності закладу вищої освіти. Розвиток гендерного мислення і виховання гендерної чутливості майбутнього фахівця є однією зі сторін гуманізації та гуманітаризації вищої школи і пов'язані з вирішенням проблем міжособистісної взаємодії, досягненням кар'єрного успіху і економічної стабільності суспільства.

Ключові слова: гендер, гендерна культура, гендерний підхід, організаційно-педагогічні умови, фахівці, формування гендерної культури.

Розвиток демократичних процесів в Україні в умовах євроінтеграції передбачає впровадження гендерного егалітаризму у всі сфери функціонування суспільства, забезпечення рівного доступу жінок і чоловіків до соціально-економічних і культурно-освітніх ресурсів як невід'ємної умови дотримання основоположних прав і свобод людини, що актуалізує проблему дослідження біологічної та соціальної детермінації онтологічних основ життя задля прогнозування можливостей самореалізації молодого покоління.

Запровадження категорії “гендер” як предмета наукового аналізу відкрило нові горизонти соціально-гуманітарних досліджень і надало можливість артикулювати існуючу статеву диспропорцію знання, асиметрію суспільства і соціокультурної практики в цілому. Виявилось, що соціально-культурні відмінності статей переважно створюються в межах соціуму та визначають соціальні відносини між жінками і чоловіками

в основних інститутах суспільства, задають межі самореалізації особистості залежно від статі. Система освіти є одним із найвпливовіших інститутів гендерної соціалізації та інкультурації, який забезпечує відтворення гендерної культури суспільства шляхом цілеспрямованого створення освітньо-виховного, культурного середовища і формування гендерної культури особистості.

Аналіз останніх досліджень дозволив виявити, що проблема формування гендерної культури перебувала в полі зору вчених у різні часи, зокрема в дослідженнях таких науковців, як Х. Брютгнер, І. Іванова, Л. Кобелянська, М. Красенбаум, І. Лебединська, Г. Ленц, Д. Леммермоле, Л. Розе, О. Луценко, І. Мунтян, М. Музіол, Е. Ніссен, А. Олійник, Л. Розе, Х. Ролофф, О. Цокур (гендерні дослідження освітніх процесів); О. Кізь, О. Кікінежді, П. Міддлетон, А. Пренгель (формування гендерної культури молоді). Проблеми організаційно-педагогічних умов виховання гендерної культури молоді проаналізовані в наукових працях С. Демченко, І. Лисової, Н. Терзі та ін.

Мета статті – теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування гендерної культури студентів у навчально-виховній діяльності закладу вищої освіти.

В останнє десятиріччя проблеми гендерної культури привертають все більшу увагу науковців, соціальних працівників, педагогів, які намагаються з'ясувати проблеми становлення та розвитку гендерних процесів у Україні.

Розвиток гендерного мислення і виховання гендерної чутливості майбутнього фахівця є однією зі сторін гуманізації та гуманітаризації вищої школи і пов'язані з вирішенням проблем міжособистісної взаємодії, досягненням кар'єрного успіху й економічної стабільності суспільства. Все це висуває на передній план в підготовці майбутнього фахівця завдання з формування його гендерної культури.

Традиційна система підготовки фахівців у системі закладів вищої освіти не забезпечує повною мірою вирішення зазначеної проблеми [6].

Зауважимо, що розвиток гендерної культури прямо пов'язаний з освітою, вихованням та інформуванням на основі гендерного підходу.

Гендерний підхід – новий методологічний інструмент аналізу та проектування соціальних змін, що ґрунтований на врахуванні “чинника статі”. У різних країнах він має неоднакову назву: “гендерний аналіз”, “гендерні дисплеї”, “гендерний вимір”, “гендерна інтеграція” тощо. Серед завдань гендерного підходу виокремлюють збирання й оцінювання статево диференційованої інформації щодо всіх аспектів людського та суспільного життя [4, с. 11].

О. Ю. Ільченко зазначає, що провідними завданнями гендерного підходу в умовах сучасного навчально-виховного процесу є: гармонізація статево-рольових відносин на основі егалітаризму і гендерної рівності; розкриття й аналітичне осмислення наявних відмінностей у вихованні хлопців і дівчат, упередженості у змісті навчальних програм, пояснення гендерного дисбалансу в освіті загалом; регулювання гендерної асиметрії навчально-виховного процесу, гальмування проявів сексизму і дискримінації, подолання найбільш жорстких гендерних стереотипів у освітній практиці; коригування впливу середовища, розширення життєвого простору для розкриття та розвитку індивідуальних здібностей і задатків кожної особистості, можливостей її самореалізації; створення комфортних умов для гендерної ідентифікації та ефективної соціалізації особистості; формування внутрішньої культури індивіда, толерантного ставлення до партнерів протилежної статі, виховання гармонійних морально-етичних гендерних відносин; реконструкцію гендерних стереотипів у навчанні, вивільнення мислення педагогів, батьків учнів від традиційних статево-рольових стандартів і гендерних упереджень; створення моделі гендерного виховання і здійснення педагогічного процесу на основі особистісно-орієнтованих стратегій гендерного виховання [3, с. 28].

Кожному етапу розвитку суспільства відповідають певні критерії гендерної культури. Так, А. Дорохіна вважає, що гендерна культура передбачає формування уявлень про життєве призначення чоловіка й жінки, властиві їм позитивні якості, розкриття фізіологічних, психологічних особливостей чоловіка та жінки.

Підготовка майбутнього фахівця – відповідальна справа, в якій пильної уваги вимагає не тільки професійне становлення студентів, а і їх виховання, особливого значення набуває формування гендерної культури студентів вищої школи. Однак у науковій літературі не знайшли свого відображення питання, пов'язані з обґрунтуванням і створенням організаційних умов для ефективного виховання гендерної культури майбутніх фахівців. Аналіз науково-методичної літератури та результати практичних спостережень дозволили нам виявити, що в процесі виховання гендерної культури для ефективного формування готовності до егалітарних взаємин у студентській молоді необхідно виділити ряд організаційно-педагогічних умов. Будь-яка система успішно функціонує і розвивається з обов'язковим дотриманням визначених організаційно-педагогічних умов. Оскільки в педагогічних дослідженнях існують різні тлумачення поняття “організаційно-педагогічні умови”, вважаємо за необхідне звернутися до дефініції поняття “умова”. Аналіз поняття “умова” в філософському аспекті – сукупність об'єктів (речей, процесів, відносин), які необхідні для виникнення, існування або зміни цього об'єкта [12, с. 286].

Організаційно-педагогічні умови розглядаються вченими як:

– обставини взаємодії суб'єктів освітнього процесу, які є результатом цілеспрямованого планованого відбору, конструювання та застосування елементів змісту, методів для досягнення мети педагогічної діяльності [9];

– сукупність факторів, відбір певних принципів, створення культурного творчого середовища, розробка моделі, педагогічної системи, виявлення змістових компонентів, спонукання до навчальної діяльності, побудова освітнього процесу, забезпечення спеціальної підготовки педагогів, використання нових технологій [6];

– сукупність можливостей змісту, форм, методів цілісного освітнього процесу, спрямованих на досягнення цілей педагогічної діяльності [1].

Організаційно-педагогічні умови розглядатимемо як комплекс взаємопов'язаних і взаємозумовлених факторів, що забезпечують цілеспрямований процес виховання гендерної культури майбутніх фахівців на основі можливостей навчально-виховної роботи закладів вищої освіти України.

Отже, організаційно-педагогічні умови складають сукупність операцій, спрямованих на досягнення прогресивних змін у процесі виховання гендерної культури майбутніх фахівців. Викладаючи свої думки, Г. Г. Петрученя зазначає, що система освіти є дієвим засобом, за допомогою якого суспільство відтворює гендерні відносини, формує гендерну культуру особистості і суспільства в цілому [10].

Сама організація освіти, як і пануючі в ній гендерні відносини, диктує студентській молоді певні норми і правила поведінки, сприяє засвоєнню характерних рис чоловіків і жінок, відтворенню жіночих і чоловічих статусних позицій.

П. П. Терзі звернув увагу, що сьогодні гендерна культура особистості розуміється як особливий спосіб оформлення нею власної життєдіяльності, зумовленої її прагненням до максимальної реалізації своїх сил і здібностей як представника певної соціальної статі. Вона з'являється через комплекс відповідних інтелектуальних, ціннісно-сміслових і поведінкових характеристик, заснованих на знанні основ гендерної теорії, розвитку духовних потреб, інтересів і смаків, що визначають вибір адекватної стратегії гендерної ідентичності, засвоєння цінностей, норм і правил статевої поведінки в соціальній, професійній та побутовій сферах життєдіяльності, які відповідають принципам гендерної рівності та демократії [12, с. 10].

Ефективними засобами формування гендерної культури студентства виступають соціально-педагогічний тренінг, рольова гра, дискусія, обговорення типових і складних ситуацій у групі, практичні вправи, відео-тренінг, моделювання ситуацій і т. д. Реалізація завдань формування гендерної культури студентства вимагає кардинальної зміни акцентів у професійно-педагогічній діяльності закладу вищої освіти як однієї з провідних платформ гендерної соціалізації молоді. Це зумовлює необхідність відповідної підготовки науково-педагогічних кадрів із метою придбання професійної компетентності щодо формування гендерної культури студентської молоді. Зокрема, йдеться про оволодіння і використання ними спеціальних методик і технологій, що сприяють як виявленню гендерних особливостей студентів, моделюванню освітнього простору на принципах гендерної рівності, розробці відповідних педагогічних стратегій, так і проведенню моніторингу якості навчально-виховного процесу за критерієм його продуктивності в названому напрямку. Процес впровадження системи знань із гендерної освіти у вищих навчальних закладах може здійснюватися в чотирьох формах: навчальний предмет (підготовка і впровадження самостійних авторських програм спецкурсів із гендерної тематики); міждисциплінарна форма діяльності в рамках освітнього простору; організація позанавчальної діяльності (робота науково-практичних установ із гендерної освіти); організація студентського життя, що сприяє коректній гендерній поведінці [5, с. 196].

Н. В. Руденко зазначає, що спільними напрямками інтеграції гендерних досліджень у процес навчання є: проведення широкого обговорення важливості гендерної освіти в суспільстві з участю вчених, громадськості; облік проблематики гендерних досліджень у сучасній науці; узгодження гендерного змісту освіти і вже існуючих програм за дисциплінами гуманітарного циклу; вивчення й узагальнення міжнародного досвіду гендерної освіти; методичне забезпечення підготовки та перепідготовки викладачів; залучення громадських організацій до співпраці з вищими навчальними закладами в напрямку розробки науково-методичного забезпечення гендерної освіти [11, с. 196].

С. Г. Демченко зазначила, що організаційно-педагогічними умовами формування гендерної культури у студентів як засобу гуманізації освітнього середовища вишу, що забезпечують ефективність цього процесу, виступають: спрямованість формування гендерної культури на розвиток у студентів гуманістичної “Я-концепції” особистості в її гендерній визначеності; формування гендерної культури студентів у спеціально організованому навчальному процесі; формування гендерної культури студентів у спеціально організованій педагогічній діяльності з позанавчальної роботи [2].

Під час аналізу теоретичних основ гендерної культури погоджуємося з дослідженнями організаційно-педагогічних умов Л. М. Мандрик, яка визначає основні організаційно-педагогічні умови виховання гендерної культури майбутніх фахівців, а саме: до перших організаційно-педагогічних умов виховання гендерної культури майбутніх фахівців відносимо позитивну мотивацію вивчення та використання сучасних підходів до формування гендерної культури в навчальній діяльності для особистісного та майбутнього професійного зростання; друга організаційно-педагогічна умова виховання гендерної культури майбутніх фахівців характеризується впровадженням сучасних педагогічних технологій з урахуванням гендерного підходу (технології навчання, технології виховання), що стимулюють творчість, ініціативу, самостійне і критичне мислення; до третьої організаційно-педагогічної умови виховання гендерної культури майбутніх фахівців відносимо підвищення професійної компетентності педагога, оволодіння формами і методами виховання майбутніх фахівців з урахуванням гендерного підходу; четверта організаційно-педагогічна умова виховання гендерної культури полягає в створенні та впровадженні авторських програм спецкурсів із гендерної тематики, організації позанавчальної діяльності (робота науково-практичних установ із гендерної освіти, організації студентського життя, що сприяє коректній гендерній поведінці, індивідуально-диференційованих консультацій і тренінгів виховання, самовиховання і самооцінки гендерної культури);

п'ята організаційно-педагогічна умова виховання гендерної культури майбутніх фахівців полягає в забезпеченні гуманізації міжособистісних відносин і діяльності особистісної основи гендерної соціалізації; провідним орієнтиром процесу становлення гендерної культури майбутніх фахівців є особистісний розвиток студентів, яке передбачає цілеспрямоване створення умов для всебічного прояву особистісних функцій суб'єктів навчання, їх самосвідомості і самореалізації. Тому шоста організаційно педагогічна умова виховання гендерної культури майбутніх фахівців полягає в стимулюванні процесів самовизначення, самореалізації та саморозвитку студентів [8].

Всі вищезгадані умови повинні застосовуватися цілеспрямовано і якісно впливати на результати навчальної діяльності студентів.

Висновки. Отже, повне і своєчасне виконання в закладах вищої освіти України всіх обґрунтованих вище організаційно-педагогічних умов має сприяти розвитку гендерної культури майбутніх фахівців. Організаційно-педагогічні умови, запропоновані в рамках нашого дослідження, є структурною частиною педагогічної технології виховання гендерної культури майбутніх фахівців, тому подальше дослідження передбачає розкриття всієї педагогічної технології, впровадження якої сприяє якісному результату.

Використана література:

1. Беликов В. А. Философия образования личности: деятельностный аспект : [монография] / В. А. Беликов. – Москва, 2004. – 357 с.
2. Демченко С. Г. Формирование гендерной культуры у студентов как средство гуманизации образовательной среды аграрного вуза : автореф. дис. ... канд. пед. наук / С. Г. Демченко. – Комсомольск-на-Амуре, 2012. – 23 с.
3. Ільченко О. Ю. Гендерний підхід як нова методологія наукових досліджень в галузі педагогіки: генеза розвитку / О. Ю. Ільченко // Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка.
4. Кікінежді О. М. Формування гендерної культури молоді / О. М. Кікінежді, О. Б. Кізь. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2006. – 80 с.
5. Кікінежді О. М. Інноваційні підходи до формування гендерної культури у студентської молоді / О. М. Кікінежді // Психолого-педагогічні засади професійного становлення особистості практичного психолога і соціального педагога в умовах вищої школи : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. – Тернопіль : ТДПУ, 2003. – С. 128–135.
6. Лысова И. И. Динамика эффективности процесса формирования гендерной культуры будущего специалиста в вузе : автореф. дис. ... канд. пед. наук / И. И. Лысова. – Белгород, 2009.
7. Макареня А. А. Полифоничность категории “условия” в педагогических исследованиях / А. А. Макареня, Н. Н. Суртаева // Вестник диссертационного совета. – Санкт-Петербург ; Новокузнецк : ИПК, 2003. – С. 21–24.
8. Мандрик Л. М. Формування гендерної культури майбутніх фахівців пожежної безпеки у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Л. М. Мандрик. – Переяслав-Хмельницький, 2015.
9. Павлов С. Н. Организационно-педагогические условия формирования общественного мнения органами местного самоуправления : автореф. дис. ... канд. пед. наук / С. Н. Павлов. – Магнитогорск, 1999. – 23 с.
10. Петрученя Г. Г. Формування гендерної культури студентської молоді як засіб запобігання гендерному насильству // Наука. Теорія і практика. 29–31 жовтня 2012 р. / Г. Г. Петрученя. – Познань, 2012. – С. 39–42.
11. Руденко Н. В. Впровадження гендерного підходу в систему вищої освіти / Н. В. Руденко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. – 2009. – Вип. 5. – С. 191–196.
12. Терзі П. П. Формування гендерної культури студентів вищих технічних навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук / П. П. Терзі. – Кіровоград, 2007. – 22 с.
13. Філософський енциклопедичний словник. – Київ : Абрис, 2002. – 742 с.

References:

1. Belykov V. A. Filosofiya obrazovaniya lichnosti: deiatelnostnyi aspekt: monografyia / V. A. Belykov. – Moskva : Vlados, 2004. 357 s.
2. Demchenko S. H. Formyrovanye hendernoii kultury u studentov kak sredstvo humanyzatsyyi obrazovatelnoi sredy ahrarnogo vuza : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. – Komsomolsk-na-Amure, 2012. 23 s.
3. Ilchenko O. Yu. Hendernyi pidkhyd yak nova metodolohiia naukovykh doslidzhen v haluzi pedahohiky : heneza rozvytku / O. Yu. Ilchenko // Pedahohichni nauky : zb. nauk. pr. / Poltavskyyi nats. ped. un-t im. V. H. Korolenka.
4. Kikinezhdi O. M. Formuvannya hendernoii kultury molodi / O. M. Kikinezhdi, O. B. Kiz. – Ternopil : Navchalna knyha-Bohdan, 2006. – 80 s.
5. Kikinezhdi O. M. Innovatsiini pidkhody do formuvannya hendernoii kultury u studentskoi molodi // Psykholoho-pedahohichni zasady profesiinoho stanovlennia osobystosti praktychnoho psykholoha i sotsialnoho pedahoha v umovakh vyshchoi shkoly : zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. – Ternopil: TDPU, 2003. S. 128–135.
6. Лысова Y. Y. Dynamyka efektyvnosti protsesssa formyrovaniya hendernoii kultury budushcheho spetsyalysta v vuze : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. Belhorod, 2009.
7. Makarenia A. A., Surtaeva N. N. Polyfonychnost katehoryi “uslovyia” v pedahohycheskykh yssledovany iakh // Vestnyk dySSERTatsyonnoho soveta – SPb. Novokuznetsk : YPK, 2003. – S. 21–24.
8. Mandryk L. M. Formuvannya hendernoii kultury maibutnikh fakhivtsiv pozhezhnoi bezpeky u protsesi profesiinoyi pidhotovky : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. Pereiaslav-Khmelnitskyi, 2015.
9. Pavlov S. N. Orhanyzatsyonno-pedahohycheskye uslovyia formyrovaniya obshchestvennoho mneniya orhanamy mestnoho samoupravleniya : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. – Mahnytohorsk, 1999. – 23 s.
10. Petruchenia H. H. Formuvannya hendernoii kultury studentskoi molodi yak zasib zapobihannya hendernomu nasylystvu. Nauka. Teoryia y praktyka. 29.10.2012 – 31.10.2012. Poznan, 2012. – S. 39–42.
11. Rudenko N. V. Vprovadzheniia hendernoho pidkhdou v systemu vyshchoi osvity // Pedahohika formuvannya tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkoli. 2009. Vyp. 5. – S. 191–196.
12. Terzi P. P. Formuvannya hendernoii kultury studentiv vyshchykh tekhnichnykh navchalnykh zakladiv: avtoref. dys. kand. ped. nauk. – Kirovohrad, 2007. 22 s.
13. Filososfskyi entsyklopedychnyi slovnyk. – Kyiv : Abrys, 2002. – 742 s.

Шлеина Л. И. Организационно-педагогические условия формирования гендерной культуры студентов

В статье отмечается, что гендерная культура студентов составляет субъективно обусловленную систему ценностей, гендерных знаний, полоролевых норм поведения, способствующих реализации способностей студентов разного пола как равных социальных существ, формируют гендерные качества личности путем реализации таких организационно-педагогических условий, как развитие гендерной компетентности преподавателя; обеспечение гендерно-сензитивной среды; педагогической поддержки гендерной индивидуальности молодежи; организации гендерного просвещения студентов в учебно-воспитательной деятельности учреждения высшего образования. Развитие гендерного мышления и воспитания гендерной чувствительности будущего специалиста являются одной из сторон гуманизации и гуманитаризации высшей школы и связаны с решением проблем межличностного взаимодействия, достижением карьерного успеха и экономической стабильности общества.

Ключевые слова: гендер, гендерная культура, гендерный подход, организационно-педагогические условия, специалисты, формирования гендерной культуры.

Shlieina L. I. Organizational and pedagogical conditions of forming gender culture of students

The article states that the gender culture of students is a subjectively determined system of values, gender knowledge, gender-role norms of behavior that promote the abilities of students of different sexes as equal social beings, form the gender qualities of the individual through the implementation of such organizational and pedagogical conditions as development of a teacher's gender competence; providing a gender-sensitive environment; pedagogical support of gender identity of youth; the organization of gender education of students in the educational activities of the institution of higher education. The development of gender thinking and the upbringing of the gender sensitivity of a future specialist is one of the sides of the humanization and humanization of higher education and is related to solving the problems of interpersonal interaction, achievement of career success and economic stability of society.

Key words: gender, gender culture, gender approach, organizational and pedagogical conditions, specialists, gender culture formation.

УДК 37(013.42)

Якименко С. І., Заворотченко Л. А.

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ
СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті проаналізовано дослідно-експериментальну роботу з впровадження організаційно-педагогічних умов формування соціальної зрілості старшокласників у позакласній діяльності. Розкрито специфіку етапів діагностичного дослідження з метою порівняння даних констатувального та формувального етапів експерименту, які є доказом ефективності засобів із виявлення та створення належних оптимальних організаційно-педагогічних умов формування соціальної зрілості старшокласників. Простежено динаміку рівнів сформованості соціальної зрілості учнів експериментальної та контрольної групи і досліджено компоненти соціальної зрілості, а саме: громадянську, особистісну, комунікативну, трудову й етичну зрілість. Висвітлено результати дослідження сформованості соціальної зрілості старшокласників на завершальному етапі експерименту. Результативність експериментальної роботи оцінювалася на основі кількісних і якісних змін рівнів соціальної зрілості старшокласників у позакласній діяльності.

Ключові слова: експеримент, етапи експерименту, рівні сформованості соціальної зрілості, компоненти соціальної зрілості.

Спираючись на аналіз сучасного стану сформованості соціальної зрілості випускників шкіл, вивчення практичного педагогічного досвіду загальноосвітніх шкіл України з питання організації та забезпечення змісту позакласної діяльності учнів, враховуючи вимоги нормативних і державних документів про освіту, ми визначили організаційно-педагогічні умови, які здатні забезпечити ефективність формування соціальної зрілості старшокласників у позакласній діяльності. До них належать:

- 1) підвищення рівня готовності педагогічних працівників шкіл до процесу формування соціальної зрілості старшокласників;
- 2) залучення учнівського самоврядування до формування соціальної зрілості старшокласників;
- 3) використання позакласного потенціалу інтерактивних форм і методів діяльності старшокласників;
- 4) забезпечення соціально-педагогічної взаємодії школи із соціальними партнерами у процесі формування соціальної зрілості старшокласників.

Метою формувального етапу експерименту була експериментальна перевірка ефективності теоретично обґрунтованих організаційно-педагогічних умов, зокрема через зміст, форми, методи та технологію позакласної роботи.

Експериментальну групу дослідження склали 205 старшокласників трьох навчальних закладів: Миколаївської ЗОШ I – III ступенів № 50 ім. Г. Л. Дівіної, ліцею “Педагог” м. Миколаєва, Першої української гімназії ім. М. Аркаса м. Миколаєва, контрольну групу – 200 старшокласників трьох навчальних закладів: